

Vec C-196/90

Fonds voor Arbeidsongevallen

proti

Madeleine De Paep.

(Návrh na začatie konania o prejudiciálnej otázke
podaný belgickým kasačným súdom)

(Pracovník zamestnaný na palube lode plávajúcej pod vlajkou Spojeného kráľovstva
a odmeňovaný belgickým podnikom – Pracovný úraz, ktorý sa stal na palube lode –
Určenie uplatniteľných právnych predpisov na pracovnoprávny vzťah a v oblasti
sociálneho zabezpečenia)

*1. Sociálne zabezpečenie pre migrujúcich pracovníkov – Predpisy Spoločenstva –
Predmet úpravy – Pracovnoprávny vzťah medzi pracovníkom a zamestnávateľom -
Vylúčené
(Nariadenie Rady č. 1408/71, článok 4 ods. 1)*

*2. Sociálne zabezpečenie pre migrujúcich pracovníkov – Uplatniteľné právne
predpisy - Námorníci – Pracovník zamestnaný na palube lode plávajúcej pod vlajkou
iného členského štátu ako štátu, v ktorom má sídlo podnik, ktorý ho odmeňuje –
Právne predpisy členského štátu, v ktorom má podnik sídlo a pracovník bydlisko –
Ustanovenie uplatniteľných vnútroštátnych právnych predpisov, podľa ktorého je
vstup do systému sociálneho zabezpečenia a platnosť námorníkovej pracovnej
zmluvy podmienený tým, že loď pláva pod vlajkou tohto štátu – Uplatnenie vylúčené
(Nariadenie Rady č. 1408/71, článok 14 ods. 2 písm. c))*

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (šiesta komora)

zo 4. októbra 1991
(*Jazyk konania: holandčina*)

Vo veci C-196/90,

predmetom ktorej je návrh na začatie konania o prejudiciálnej otázke, ktorý predložil Súdnemu dvoru podľa článku 177 Zmluvy o EHS Hof van Cassatie (kasačný súd) Belgium v konaní prebiehajúcim pred týmto súdom, medzi

Fonds voor Arbeidsongevallen

a

Madeleine De Paep

týkajúci sa výkladu článkov 48 a 51 Zmluvy o EHS a článku 3 ods. 1, článku 13 ods. 2 písm. b) a článku 14 ods. 2 písm. c) nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, pohybujúcich sa v rámci Spoločenstva (Ú. v. ES L 149, s. 2), v znení platnom vo februári 1980 (následne kodifikované a uverejnené v Ú. v. ES C 138, s. 1),

SÚDNY DVOR (šiesta komora),

v zložení: G.F. Mancini, predseda komory, T.F. O' Higgins, C.N. Kakouris, F. Schockweiler and P.J.G. Kapteyn, sudcovia,

generálny advokát: G. Tesauro,
tajomník: H.A. Ruehl, hlavný správca,

po zvážení písomných pripomienok, ktoré predložil v mene Komisie Európskych spoločenstiev B.J. Drijber, člen jej Právnych služieb, splnomocnený zástupca,

so zreteľom na správu z pojednávania,

po vypočutí ústnych pripomienok Komisie na pojednávaní 4. júna 1991,

po vypočutí stanoviska generálneho advokáta na pojednávaní 9. júla 1991,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Rozsudkom z 18. júna 1990, ktorý bol doručený Súdnemu dvoru 28. júna 1990, Hof van Cassatie z Belgicka podal Súdnemu dvoru podľa článku 177 Zmluvy o EHS návrh na začatie konania o dvoch prejudiciálnych otázkach, ktoré sa týkajú výkladu článkov 48 a 51 Zmluvy o EHS a článku 3 ods. 1, článku 13 ods. 2 písm. b) a článku 14 ods. 2 písm. c) nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, pohybujúcich sa v rámci Spoločenstva (Ú. v. ES L 142, s. 2), v znení platnom vo februári 1980 (následne kodifikované a uverejnené v Ú. v. ES C 138, s. 1).
- 2 Tieto otázky vyvstali v priebehu konania medzi Fonds voor Arbeidsongevallen, belgický štátny orgán zodpovedný za výplatu náhrad škôd spôsobených pracovnými úrazmi, odvolateľ v kasačnom konaní (ďalej len "fond") a Madeleine De Paep, odporca v kasačnom konaní, týkajúceho sa odmietnutia zo strany fondu priznať pani De Paep ročný dôchodok ako náhradu škody, ktorá jej vznikla v dôsledku smrti jej syna Piet Ackx.
- 3 Z dokumentov, ktoré má Súdny dvor, je zrejmé, že v čase úrazu Piet Ackx pracoval s Germain Ackx, manželom pani De Paep, na palube lode *Hosanna*. Táto loď patrila spoločnosti De Paep, ktorá mala sídlo v Knokke-Heist (Belgicko), a jej riaditeľom bol pán De Paep. Loď nabehla na plytčinu 20. júla 1979 a utrpela veľké poškodenia, v dôsledku ktorých bola vyhlásená za nespôsobilú plavby na mori. Podľa belgického práva zákaz plavby, uvalený na loď, môže byť zrušený iba po vykonaní riadne schválených opráv. Na lodi však neboli vykonané žiadne opravy.
- 4 Dňa 29. januára 1980 bola loď predaná britskej spoločnosti Minerva Fisheries Ltd, ktorá ju zaregistrovala v Spojenom kráľovstve. Pani De Paep a jej manžel Germain Ackx boli vlastníkami polovice akcií v tejto spoločnosti.
- 5 V noci z 15. na 16. februára 1980 loď stroskotala. Jej kapitán Germain Ackx a člen jej posádky Piet Ackx boli vyhlásení za nezvestných. Rechtbank van Eerste Aanleg (súd prvej inštancie, Bruges) ich oficiálne vyhlásil za mŕtvych rozsudkom z 15. septembra 1981. V čase úrazu Piet Ackx bol odmeňovaný spoločnosťou De Pax.

- 6 Pretože fond odmietol poskytnúť ročný dôchodok, ktorý pani De Paep žiadala za stratu svojho syna, pani De Paep podala žalobu na Arbeidsrechtbank (pracovný súd) Bruges. Rozsudkom z 28. decembra 1982 tento súd potvrdil oprávnenosť nároku pani De Paep.
- 7 Fond sa proti rozsudku odvolal na Arbeidshof (odvolací pracovný súd) Ghent. Rozsudkom z 9. júna 1988 Arbeidshof rozhodol, že v súlade s kolíznymi normami ustanovenými v nariadení č. 1408/71 belgické právne predpisy o pracovných úrazoch sa mohli v tejto veci uplatniť, a preto rozhodol poskytnúť pani De Paep ročný dôchodok vo výške 20% ročnej odmeny jej syna.
- 8 Hof van Cassatie v Belgicku, na ktorom sa fond odvolal proti rozsudku Arbeidshof, čelil dvom problémom. Po prvé, rozhodol, že podľa článku 89 ods. 2 belgického zákona z 5. júna 1928, upravujúceho pracovné zmluvy námorníkov (*Moniteur belge* z 26. júla 1928), pracovná zmluva, nezávisle od toho, akej je povahy, je ukončená *inter alia* oficiálnym vyhlásením o tom, že loď je nespôsobilá plavby na mori. Na základe zistenia, že Hosanna bola vyhlásená za nespôsobilú plavby na mori, Hof van Cassatie dospel k záveru, že v súlade s belgickými právnymi predpismi Piet Ackx nebol viazaný pracovnou zmluvou v čase, keď došlo k úrazu. Predložil však otázku, či na účely uplatnenia článku 13 ods. 2 písm. b) a článku 14 ods. 2 písm. c) nariadenia č. 1408/71 platnosť pracovnej zmluvy alebo existencia pracovnoprávneho vzťahu medzi námorníkom a podnikom, ktorý ho odmeňuje, má byť posúdená podľa právnych predpisov tej krajiny, kde má podnik svoje sídlo.
- 9 Po druhé, Hof van Cassatie poukázal na to, že podľa prvého pododseku článku 58 ods. 1 belgického zákona z 10. apríla 1971 o pracovných úrazoch (*Moniteur belge*, 1971, s. 5201), ktorý bol platný v čase úrazu, fond je poverený vyplácaním náhrad za pracovné úrazy vtedy, keď obeťami sú námorníci, ale podľa článku 76 ods. 1 tohto zákona námorníci sú definovaní ako: "4. posádka belgickej rybárskej lode". Vzhľadom na to, že v čase úrazu sporná loď plávala pod vlajkou Spojeného kráľovstva, Hof van Cassatie dospel k záveru, že belgické právne predpisy o pracovných úrazoch sa nemôžu uplatniť. Napriek tomu položil otázku, do akej miery je vhodné uplatniť nariadenie č. 1408/71, podľa ktorého dotknutá osoba je odmeňovaná podnikom so sídlom v Belgicku.
- 10 V tomto kontexte predložil Hof van Cassatie v Belgicku Súdnemu dvoru tieto otázky:

"Vychádzajúc z predpokladu, že osoba s bydliskom v Belgicku, ktorá je zamestnaná na rybárskej lodi plávajúcej pod britskou vlajkou a odmeňovaná podnikom, ktorý má sídlo v Belgicku, má pracovný úraz na palube tejto lode:

1. Musí byť výklad článku 13 ods. 2 písm. b) (teraz článok 13 ods. 2 písm. c)) a článku 14 ods. 2 písm. c) (teraz článok 14 písm. b)) nariadenia (EHS) č. 1408/71 taký, že pracovnoprávny vzťah medzi dotknutou osobou a podnikom, ktorý ju odmeňuje, má byť posudzovaný podľa právnych predpisov krajiny, v ktorej má podnik sídlo?

2. Musí byť výklad ustanovení práva EHS vzťahujúcich sa na voľný pohyb pracovníkov a rovnaké zaobchádzanie s pracovníkmi členských krajín, predovšetkým článkov 48 a 51 Zmluvy o EHS a článku 3 ods. 1, článku 13 ods. 2 písm. b) (teraz článok 13 ods. 2 písm. c)) a článku 14 ods. 2 písm. c) (teraz článok 14 písm. b) nariadenia č. 1408/71 taký, že právne predpisy príslušného štátu, ktoré upravujú pracovné zmluvy a náhradu škôd spôsobených pracovnými úrazmi, nesmú viesť k tomu, že dotknutá osoba sa vo vzťahu k podniku, ktorý ju odmeňuje, a v jej vzťahu a vo vzťahu jej právneho nástupcu k poisťovni v oblasti pracovných úrazov, nemôže domáhať ich uplatnenia, pretože loď neplávala pod vlajkou štátu, v ktorom má podnik sídlo?"

11 Pre širšie objasnenie skutkového stavu veci, konania a písomných pripomienok predložených Súdnemu dvoru, uvedených a prejednaných pred ním, sa odkazuje na správu z pojednávania, len pokiaľ je to nevyhnutné pre odôvodnenie Súdného dvora.

K prvej otázke

12 K tejto otázke postačuje zdôrazniť, že na základe článku 4 ods. 1 nariadenia č. 1408/71 sa toto má uplatňovať na právne predpisy členských štátov týkajúce sa rôznych častí sociálneho zabezpečenia. Kolízne normy stanovené v hlave II nariadenia vrátane článkov 13 a 14 sa vzťahujú iba na tieto právne predpisy.

13 Na prvú otázku preto treba odpovedať tak, že nariadenie č. 1408/71 neobsahuje kolízne normy týkajúce sa právnych predpisov uplatniteľných na pracovnoprávny vzťah medzi pracovníkom a zamestnávateľom.

K druhej otázke

14 Najprv je potrebné uviesť, že vec, ktorou sa vnútroštátny súd zaoberá, je o pracovníkovi, ktorý je zamestnaný na palube lode plávajúcej pod vlajkou členského štátu a odmeňovaný za svoju prácu podnikom, ktorý má sídlo v inom členskom štáte, na území ktorého má pracovník bydlisko.

- 15 Článok 14 ods. 2 písm. c) nariadenia č. 1408/71, v znení platnom v čase hlavného konania, ustanovuje, že v tomto prípade sa uplatňujú vnútroštátne právne predpisy o sociálnom zabezpečení toho členského štátu, v ktorom má podnik sídlo.
- 16 Podľa vnútroštátneho súdu právnym predpisom, ktorý sa uplatňuje na základe tohto ustanovenia je belgický zákon z 10. apríla 1971 o pracovných úrazoch, ktorý je uvedený vyššie. Článok 76 ods. 1 a 4 tohto zákona ustanovuje, že podmienkou prijatia do systému sociálneho zabezpečenia, ktorý zriaďuje, je, že loď, na palube ktorej je pracovník zamestnaný, pláva pod belgickou vlajkou. Účinkom tejto podmienky je vylúčenie uplatnenia tohto zákona na pracovníka, ktorý je zamestnaný na palube lode plávajúcej pod vlajkou iného členského štátu ako je Belgicko, aj vtedy, ak sídlo podniku, ktorý ho odmeňuje, a jeho bydlisko je v tejto krajine.
- 17 Preto druhá otázka položená vnútroštátnym súdom musí byť chápaná ako snaha zistiť, či výklad článku 14 ods. 2 písm. c) nariadenia č. 1408/71, v znení platnom vo februári 1980, musí byť taký, že jeho účinkom, v prípade osôb, na ktoré sa vzťahuje, alebo v prípade ich právnych nástupcov, je vylúčenie uplatnenia a) ustanovenia príslušných právnych predpisov členského štátu, podľa ktorého je prijatie do systému sociálneho zabezpečenia, ktorý zriaďuje, podmienené tým, že loď, na palube ktorej je pracovník zamestnaný, pláva pod vlajkou tohto členského štátu, a b) akéhokoľvek ustanovenia právnych predpisov tohto členského štátu, ktoré ustanovuje, že pracovná zmluva je neplatná do tej miery, do akej toto ustanovenie zabraňuje plnej účinnosti kolíznej normy ustanovenej v článku 14 ods. 2 písm. c).
- 18 V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že podľa judikatúry Súdneho dvora ustanovenia hlavy II nariadenia č. 1408/71, vrátane článku 14, vytvárajú úplný a jednotný systém kolíznych noriem (pozri najmä rozsudok z 10. júla 1986, vo veci 60/85, *Luijten*, Zb. rozh. ESD, s. 2365), a že zámerom týchto ustanovení je nielen zabrániť súčasnému uplatňovaniu viacerých vnútroštátnych právnych systémov a komplikáciám, ktoré môžu následne vzniknúť, ale tiež zabezpečiť, aby osoby, na ktoré sa vzťahuje nariadenie č. 1408/71, nezostali bez sociálneho zabezpečenia, pretože neexistuje právny predpis, ktorý by sa ne vzťahoval. Najmä podmienky týkajúce sa práva osoby vstúpiť do systému sociálneho zabezpečenia nemôžu viesť k vylúčeniu z pôsobnosti sporných právnych predpisov osôb, na ktoré sa vzťahujú v súlade s nariadením č. 1408/71 (rozsudok z 3. mája 1990, vo veci C-2/89, *Kits van Heijningen*, Zb. rozh. ESD, s. I-1755, body 12 a 20).

- 19 Z uvedeného vyplýva, že článok 14 ods. 2 písm. c) nariadenia č. 1408/71 by nemal žiadnu účinnosť, keby podmienka vstupu do systému sociálneho zabezpečenia vzťahujúca sa na vlajku lode, stanovená právnymi predpismi členského štátu, v ktorom má podnik, ktorý odmeňuje pracovníka, sídlo, mohla byť uplatnená proti osobám, na ktoré sa vzťahuje článok 14 ods. 2 písm. c).
- 20 Vyššie uvedený výklad sa vzťahuje tiež na ustanovenia vnútroštátneho práva o neplatnosti pracovnej zmluvy. Tieto ustanovenia nesmú brániť uplatňovaniu kolíznych noriem ustanovených v nariadení č. 1408/71.
- 21 So zreteľom na predchádzajúce úvahy je treba na druhú otázku odpovedať tak, že výklad článku 14 ods. 2 písm. c) nariadenia č. 1408/71, v znení platnom vo februári 1980, musí byť taký, že jeho účinkom je vylúčenie uplatnenia na osoby, na ktoré sa vzťahuje, alebo na ich právnych nástupcov (a) ustanovenia príslušných právnych predpisov členského štátu, podľa ktorého je prijatie do systému sociálneho zabezpečenia, ktorý zriaďuje, podmienené tým, že loď, na palube ktorej je pracovník zamestnaný, pláva pod vlajkou tohto členského štátu, a (b) akéhokoľvek ustanovenia právnych predpisov tohto členského štátu, ktoré ustanovuje, že pracovná zmluva je neplatná, do tej miery, do akej toto ustanovenie zabraňuje plnej účinnosti kolíznej normy ustanovenej v článku 14 ods. 2 písm. c).

K trovám konania

- 22 Trovy vynaložené Komisiou Európskych spoločenstiev, ktorá predložila Súdnemu dvoru pripomienky, sa nenahrádzajú. Keďže toto konanie je vo vzťahu k účastníkom hlavného konania súčasťou konania prebiehajúceho na vnútroštátnom súde, rozhodnutie o trovách konania prislúcha tomuto vnútroštátnemu súdu.

Z týchto dôvodov,

SÚDNY DVOR (šiesta komora),

v odpovedi na prejudiciálne otázky, ktoré mu predložil Hof van Cassatie v Belgicku rozsudkom z 18. júna 1990, rozhodol takto:

- 1 Nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny pohybujúcich sa v rámci Spoločenstva, neobsahuje kolízne normy týkajúce sa právnych predpisov uplatniteľných na pracovnoprávny vzťah medzi pracovníkom a zamestnávateľom.**

- 2 Výklad článku 14 ods. 2 písm. c) nariadenia č. 1408/71, v znení platnom vo februári 1980, má byť taký, že jeho účinkom je vylúčenie uplatnenia na osoby, na ktoré sa vzťahuje, alebo na ich právnych nástupcov: (a) ustanovenia príslušných právnych predpisov členského štátu, podľa ktorých je prijatie do systému sociálneho zabezpečenia, ktorý zriaďuje, podmienené tým, že loď, na palube ktorej je pracovník zamestnaný, pláva pod vlajkou tohto členského štátu, a (b) akékoľvek ustanovenia právnych predpisov tohto členského štátu, ktoré ustanovuje, že pracovná zmluva je neplatná, do tej miery, do akej toto ustanovenie zabraňuje plnej účinnosti kolíznej normy ustanovenej vo vyššie uvedenom článku 14 ods. 2 písm. c).